

מטות-מסעי

פארהאלטן זיך אין גלות (וואס התחלתו איז בין המצרים)⁵; אין אנפאנג פון מסעי ווערט דעציילט וועגן די מסעות, וואס ווי ער זאגט אין מדרש⁶, „אל הקב"ה (ל)משה מנה להם כל המקומות היכן הכעיסונו (לכך נאמר אלה מסעי בני") — די סיבה פון בין המצרים און גלות⁷. און ווייטער אין דער סדרה רעדט זיך וועגן ערי מקלט⁸, דער ענין הגלות וואס קומט צוליב הורג נפש בשר-גגה⁹.

אדער ווי דער של"ה¹⁰ איז עס מבאר, אז די ענינים וועגן וועלכע ס'רעדט זיך בפ' מטות — דער חטא פון נדרים¹¹ (און שבועה) וואס איז פוגם בנשמה, און

א. שוין גערעדט פיל מאל וועגן דעם וואס דער של"ה¹ זאגט, אז די פרשיות התורה האבן א שייכות צו דעם זמן בשנה ווען זיי ווערן געלייענט און געלערנט. ומובן, אז אזוי אויך בנוגע פ' מטות ומסעי, וואס זייער קביעות איז שטענדיק אין די בין המצרים, אז זיי האבן א שייכות מיוחדת צום תוכן פון בין המצרים².

בפשטות זעט זיך אז זייער שייכות צו בין המצרים בכמה פרטים³:

אין פ' מטות⁴ דערמאנט משה די בני גד און בני ראובן דעם חטא המרגלים, צוליב וועלכן די אידן זיינען פארבליבן אין מדבר מ' שנה, וואס איז דוגמא צום

(5) ועוד ועיקר: „בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ (בסיבת המרגלים) כי ויבכו העם כי איל הקב"ה אתם בכיתם בכי של חנם ואני קובע לכם בכי לדורות" וזה היתה הסיבה לזה שתשעה באב, חרב הבית בראשונה כי ובשני דתניא מגלגלין כי חובה ליום חייבי (תענית כט, א). שהי' יום חייבי מצד הבכ"י של המרגלים.

(6) תנחומא מסעי ג. במדבר פכ"ג, ג.
(7) ובפרט בפנימיות הענינים — ראה בארוכה לקמן ע' 393 (ס"ה וס"ז) ואילך (וש"ג). וראה לקמן הערה 16.

(8) לה, יא ואילך (וראה שם, ואו).
(9) וכן כללות ענין החורבן והגלות הוא מפני חטאינו שענינו, שפיכת דם וחיות אדם דקדושה באדם דקליפה (לקוית במדבר יג, ג. ובכ"מ). ולאידך הגלות הוא גם כפרה — דוגמת ערי מקלט (מכות ב, ב. ועוד).

(10) שם שס"ב.

(11) וע"פ פנימיות הענינים, הצורך בענין הנדרים — אף שאיתא בירושלמי (נדרים פ"ט ה"א) „דיך מה שאסרה לך התורה" — הוא מחמת ירידת האדם (ראה לקוית מטות פד, סע"ב. ובכ"מ). ע"ד הגזירות וסייגים שנתוספו לאחר החורבן (בית ראשון) דוקא (ראה לקוית ח"ד ע' 1076).

(1) חלק תושב"כ ר"פ וישב (רצו, א).
(2) ראה של"ה שם ריש פרשתנו (שסו, א) „פרשיות שלשה אלה מטות ומסעי ודברים הם תמיד בשבתות שבין המצרים ע"כ בדבור א' כו", וע"ש ע"ב ואילך. וראה לקוית ח"ט ע' 61 הערה 3 (וראה גם הערה 4 שם) — דהשייכות נרמזת גם בלשון הטור א"ח סתכ"ח.

(3) גם מודגשת השייכות דפ' פינחס (שקורין בבין המצרים ברוב השנים, כדלקמן בפנים) ומטות שבהן מדובר שמה מתי' ויהושע מכניס את ישראל לא"י (פינחס כז, יז ואילך. מטות לא, ב ואילך ובפרש"י) — והרי זה הי' סיבת החורבן והגלות, כי אם משה הי' מכניס לא"י לא הי' נחרב ביהמ"ק לעולם ולא הי' עוד גלות ושעבוד מלכיות (שעה"ת (לאדהאמ"צ) ח"ב חינוך בתחילתו. אוה"ת ואתחנן ע' סה. צג ואילך. וש"נ).

(4) לב, ח ואילך.

(*) ולהעיר ממדו"ל (ר"ה יח, ב). „שקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלקינו", קשה לפני הקב"ה יותר כי מחורבן בית המקדש (איכ"ר א, ט). ובנוגע לפ' מסעי — הרי שם (גל, לח"ט) הוא עיקר מקום הטיפור דמיתת אהרן — ראה לקוית ח"ח ע' 198. וראה כלי יקר שם, מט. לקמן ע' 411.

די שבתות פון בין המצרים זיינען אין דער בחי' פון „מקדים רפואה למכה“, זיי זיינען א הקדמת רפואה אויף די ענינים פון בין המצרים.¹⁷

ועדז' איז פארשטאנדיק — ובמכש"כ — בנוגע די פרשיות התורה וועלכע מ'לייענט אין דעם זמן, ווארום וויבאלד אז „ציון“¹⁸ במשפט תפדה ושבי' בצדקה, וואס „משפט“ דא מיינט דעם ענין פון תורה,¹⁹ איז מובן אז די פרשיות התורה וואס מ'לייענט און מ'לערנט אין דעם זמן זיינען אז ענין פון „מקדים (רפואה)“²⁰ צו דער „מכה“ פון גלות. ד.ה. א הוראה ונתינת כח אויף דער עבודה פון בין המצרים, וועלכע בריינגט דעם יהי' גו' לששון ולשמחה ולמועדים טובים.^{20*}

ב. וויבאלד אז אלע עניני התורה זיינען בתכלית הדיוק (ובמכש"כ פון עניני העולם, וואו יעדער זאך איז בהשגחה פרטית) איז מובן, אז בשעת די קביעות איז באופן (ווי היינטיקס יאר) אז פ' מטות און מסעי זיינען מחוברות, איז דא בזה א הוראה און נתינת כח מיוחדות אין דער עבודה פון בין המצרים.

דער ענין כפשוטו: אין די יארן ווען מטות ומסעי זיינען נפרדות ווערן אין די בין המצרים געלייענט און געלערנט

פעמים ז' עייז מכניעים המדבר מ"ב כו' (היינו: המ"ב מסעות במדבר, כבלקות ר"פ מסעי).

(17) ראה בהגיל לקו"ש חיד' ע' 1090 ואילך. וש"נ.

(18) ישעי' א, כז.

(19) לקית דברים א, ס"ב ואילך.

(20) ראה אייכר' א, כג: הקדים ישעי' ורפא.

(20*) זכרי' ה, יט.

דער חטא פון רציחה (וואס איז פוגם בגוף), וואס רעדט זיך אין פ' מסעי — האבן גורם געווען דעם חורבן פון די בתי מקדשות, ווי ער איז דאס מבאר בארוכה.¹²

ו"ל, אז די שייכות פון די פרשיות צו בין המצרים איז ניט (נאר) אין דעם ענין הגלות וואס איז אין זיי מרומז, נאר (אדרבה), אין דער נתינת כח אויף דער עבודה אין בין המצרים.^{12*} צו ארויס-גיין פון גלות.¹³

דער ביאור בזה: אזוי ווי דאס איז כפשוטו, אז אלע דיני אבלות פון די בין המצרים טעג זיינען כלל ניטא בשבת — ס'איז דאך אין עצב בה¹⁴ און, אדרבה, מצוה לענגן¹⁵ וכו' — וואס פון דעם זעט מען אז „שבת“ איז אז ענין וואו עס „רירט“ ניט אז די זאך פון בין המצרים — אזוי, און נאכמער, איז עס בפנימיות הענינים, ווי דער צ"צ איז מבאר¹⁶, אז

(12) וראה גם במס' תענית שלו דרוש לפ' מטו"מ (רו, ס"א ואילך).

(12*) להעיר מהמבואר בכ"מ דגולה בתוס' א' — גאולה (ויקיר' ס"פ לב. לקית בהעלותך לה, ג. ועוד).

(13) להעיר שגם כפשוטו: בפרשיות אלו (פינחס מטות ומסעי) מדובר ע"ד חלוקת הארץ (פינחס כו, נג ואילך. מסעי לד, יז ואילך) ירושת הארץ, גבולות הארץ (מסעי לג, נא ואילך), כבוש הארץ, „נחלץ חושים גו" (מטות לב, יז ואילך).

(14) וגם תשעה באב שחל בשבת אוכל בשר ושותה יין בסעודה המפסקת ומעלה על שולחנו ואפילו כסעודת שלמה בעת מלכותו — שו"ע או"ח סתקניב ס"י. ובמג"א שם סקריג.

(15) טא"ח (ושו"ע אדה"ז) סרמ"ב ובני"כ השו"ע. וש"נ.

(16) ראה אוה"ת נ"ך ח"ב ע' אצ"ז: ג' שבועות בין המצרים בזמן כמו מדבר במקום ומקדים רפואה ג' שבתות שבהן, ובכל שבת ז' שבתות • נמצא ו'

שבתות הוא „ואיז“, „זי“ הוא ז' ימי השבוע (שככל ימי השבוע מאיר מ"ב שבתות שבכל שבת).

(*) ואולי צ"ל „ב' שבתות“ (וכלקו"ת בהר מב, א) ועפ"י „ג' פעמים“ היינו ב' שבתות בכל הג'

מ'לייענט זיי צוזאמען, איז די חלוקת הקריאה אויף שבעה קרואים (ועד"ז אין חלוקת הפרשיות צוליבן לימוד פון שיעורי חת"ת במשך השבוע) אויך נישט אין אן אופן וואס איז קענטיק א צעטיי-לונג צווישן זיי — פיר קרואים און פרשיות אין דער ערשטער סדרה און דריי אין דער צווייטער, וכיו"ב²⁴ — נאך מ'לייענט און מ'לערנט — אלס רביעי — דעם סיום פון ערשטער סדרה צוזאמען מיט דער התחלה פון צוויי-טער²⁵, און די ברכות לפני ולאחרי ווערן געמאכט אויף פסוקים פון ביידע סדרות צוזאמען²⁶.

לפני מנחה ולאחר מנחה. ובארה"ח לוח"ב (רו, ב) ד"ה והרח"י בסופו. ולהעיר מ' ברכת הבית שער מד, ס"ב, דאם ה' ב' סדרות מחוברין ולא קראו רק אחד מהם אם נזכרו קודם שיצאו מביהכ"ס אף לאחר שהתפללו מוסף חזרו וקראו כל הסדרה בברכה לפני ולאחרי כו'.

(24) כן הוא מנהג תימן (נעתק בכתר תורה תאג'. ירושלים תשכ"ד). אבל המנהג בכ"מ (ראה הערה הבאה) שרביעי מחבר שתי הפרשיות.

[ועפ"מ"ש במג"א או"ח סי' רפב סקט"ז בסופו (ובלבושי שרד שם) ס"ל להלבוש שם ס"ד שאין א' צריך לחבר שתי הסדרות. וראה גם מנחת אלעזר קונטרס שירי מנחה לס"ס. אבל באל"י רבה או"ח שם סקט"ב כתב דגם הלבוש ס"ל דא' יחבר הסדרות "והשגת המ"א בזה הוא לחנם". וראה מחזיק ברכה להחידא או"ח שם אות ז' ואל"ך].

(25) תשובות מהר"ם מינץ שם (חלקה הובא במג"א סקל"ה סק"ד). שו"ת דבר שמואל סי' פו. מג"א או"ח סי' רפ"ב סוסקט"ז. פמ"ג (משב"ז) ר"ס רפב. שערי אפרים שם סכ"א. ערוך השולחן שם ס"ב.

(26) ויתירה מזה: כולוה ז' גברי כחד חשיבי * דהא בזמן התלמוד ** הראשון מברך לפני והאחרון לאחר (מג"א או"ח ר"ס רפב. וראה שו"ע אדה"ז שם סיג) — הרי נמצא שה' ברכה אחת לב' הפרשיות.

(*) וראה אוה"ח לזוהר (שמפרש המג"א) שם ד"ה ורזא.

(**) כ"ה במג"א. ולהלן במג"א שם סק"א. גט בזמן התלמוד ה"י כ"א מברך. אבל בשו"ע אדה"ז שם. בזמן חכמי המשנה שלא היו כל העולים כו'.

בלווי דריי סדרות (מטות מסעי און דברים); בשעת אבער מטות ומסעי זיינען מחוברות קומט צו אין די בין המצרים-וואכן נאך א פרשה אין תורה — פ' פינחס; און אין געוויסע קביעות'ן (ווי בשנה זו) אויך פ' בלק (וואס מען לייענט אין טאג פון י"ז בתמוז, דער ערשטער טאג פון בין המצרים).

און וויבאלד אז אין דעם זמן קומט צו א ריבוי בתורה, איז פארשטאנדיק אז מען האט דורכדעם אויך א גרעסערע און שטארקערע נתינת כח אויף צו „מרפא" זיין (ובאופן דמקדים רפואה) די עיני בין המצרים.

עס איז אויך א דבר המובן, אז די נתינת כח איז פארבונדן נישט נאך מיט דעם ריבוי בתורה, נאך אויך מיטן חיבור פון די הוראות פון דעם תוכן פון די פר-שיות מטות און מסעי²¹ (מצד זייער שייכות מיוחדת צו דעם זמן, כנ"ל).

ג. וועט מען דאס פארשטיין בהקדם הביאור, אז דאס וואס איז געוויסע שבתים זיינען צוויי סדרות מחוברות, מיינט עס נישט אז מען לייענט אין איין שבת צוויי סדרות, נאך זייער התחברות איז באופן אז זיי ווערן איין סדרה²². און ווי ס'איז מוכח דערפון, וואס מ'לייענט נישט יעדע סדרה באזונדער, איז אן אנדער זמן בשבת²³; נאכמער: בשעת

(21) וכן בנוגע לפ' פינחס ובלק — ראה לקמן בפנים ס"ח-ט. ס"א-ב.

(22) ראה תשובות מהר"ם מינץ סי' פה בפי מחברות: הוי כמו חד סידרא לאותו שבת. וראה להלן שם. ולהעיר ממנהג ישראל (שתורה הוא דקורין לב' סדרות מחוברות „פרשת ... (ולא „פרשיות ...).

(23) להעיר מדגול מרבבה לאו"ח סי' קלה סיב כ"י כל יום השבת הוא זמן קריאה. והחידא בשו"ת חיים שאל ח"ב סי' ט"ז פליג. וראה שערי אפרים שער ז' בסופו ובפתי' שם סקל"א בסופו, חילוק בין

דארף מען פארשטיין בענינו: לכ-
אורה האבן פ' מטות און מסעי קיין
שייכות ניט צווישן זיך³⁰ — ניט ווי א
צאל אנדערע פרשיות התורה ביי
וועלכע איין פרשה קומט בהמשך, אין
זמן אדער אין תוכו, צו דער פריער-
דיקער פרשה יי' פ' מטות רעדט וועגן
די ציווים ומאורעות וואס זיינען אנגע-
זאגט געווארן און פארגעקומען ביים
סוף שנת הארבעים פון די יארן ווען
אידן זיינען געווען אין מדבר, משא"כ פ'
מסעי, וואס הויבט זיך אן מיט „מסעי
בני" איז א מעין „סך הכל" — בנוגע די
מסעות (און געוויסע מאורעות שבהם)
— פון די ספרים שמות ויקרא במדבר,
וואס דאס נעמט ארום דעם משך פון
אלע ארבעים שנה במדבר.

לכאורה, וויבאלד אז בעצם זיינען זיי
באזונדערע סדרות, ווי דאס איז מודגש
אין דער קביעות בכמה שנים ווען זיי
זיינען נפרדות — האט מען דאך גע-
דארפט מאכן צווישן זיי א פאנאנדער-
טייל, עכ"פ אין קריאת הפרשיות, אויך
ווען זיי זיינען צוזאמען?²⁷

פון דעם גופא איז מוכח, אז ווען די
פרשיות זיינען מחוברות ווערן זיי דע-
מאלט איין סדרה, ד.ה. כאטש אז יעדע
פון זיי האט איר באזונדער ענין ותוכן²⁸,
ווארום די תורה איז דאך איינגעטיילט
אין ג' סדרים²⁹, פונדעסטוועגן, בשעת
ס'קומט די קביעות ווען מ'לייענט זיי
צוזאמען, ווערן זיי נתחבר אלס איין
פרשה²⁹.

(27) ראה זח"ב שם (הובא במג"א שם בתחילת
הסי' עיי"ש): אסיר ל' לאמן דקארי באורייתא
למפסק פרשתא או אפי' מלא חדא אלא באתר דפסק
משה פרשתא לקמא קדישא, יפסיק, ולא יפסיק מלין
דפרשתא דשבתא — דא בפרשתא דשבתא אחרא, ראה
דא כו' ואמרי אנא משבת פלוני כו', עיי"ש בארוכה.
וראה אוה"ח שם ד"ה ישו כו'.

(28) זהר בכ"מ (מהנ"ע בוח"א קד, ב. ח"ב שם.
תקנ"ז ת"ג (כט, ריש ע"ב)). סידור הרס"ג — קריאת
התורה. ספר האורה לרש"י הל' ספר תורה סי' עג.
(29) ובפרט בענינו — פ' מטו"מ — שברוב
השנים הן מחוברות, ורק בב' קביעות בלבד
(ודמוברות) הן נפרדות — ראה הלוחות * שבטור
אוי"ח לאחרי הל' ר"ח.

מברכים אלא ראשון כו". ובהמשך הסעיף „בזמן
חמ"י הגמרא היו נוהגים כבר לברך כאו"א כו". וכן
משמע במקור הדברים — תשב"ץ ח"ב סוס"ע
(ובמג"א לא נחית לבאר החילוק). וראה שו"ת הצ"צ
אוי"ח סי' לה. ועוד. ואכ"מ.

(*) וראה תנחומא תשא ג' וכן משה למד תורה
לישראל כו' ונתן להם סדרי תורה ופרשיות
שקוראים בהם בכל שבת. ולהעיר מאו"ז הל' שבת
סי' מה.

(*) ראה ע"ד לוחות אלה — פרי"ח לאוי"ח הל'
ר"ח. שו"ת אבני נזר או"ח שש"י. ח"ת ח"ו סי'
לה. קורות חשבון העבור ע' קסג ואילך (ושם ע')

(30) ולהעיר ממרזל (ב"ר פ"ב, ג. שמור פ"ל,
ג. וש"נ. הובא בפרש"י ר"פ משפטים) „כל מקום
שנאמר אלה (בכפרשת מסעי) פסל את הראשונים
ואלה מוסיף כו".

ולהעיר, שבהתירוצים להתאים מספר ג' סדרים
לזה שבפועל הם נ"ד — לא מצינו שימנו מטו"מ
לפרשה אחת — ראה אוה"ח לזהר שם ד"ה והרח"ו.
ניצוצי אורות לוח"ב שם. דבש לפי מערכת פ' אות
ג'. וראה סידור הרס"ג שם. ספר האורה שם.
בהנסמן בנצוצי ר"ח.

(31) לדוגמא: ויק"פ, תז"מ, חו"ב, נצ"י. וגם בפ'
אחרי"ק הרי בשתיים נאמרה פ' עריות. ועד"ז מצינו
בהשאר. ואכ"מ.

קסד): שבכח"י של הטורים באוקספורד 702 ובפריז
422 נמצאו באמת לוחות הקביעות בכ"ב שורות
וכו'. והלואי שבהוצאות הטור הבאות יתוקנו הטיס.

לאחר זמן הראני חכם א' הספר שארית יוסף
(שאלוניק, שכ"ח) שער ז', וז"ל שם (בתחילתו): וגם
לוח... כפי סדר... בעל הטורים ז"ל... לוי שנפלו
בו טעות הסופרים והמדפיסים... (ומביא כמה
דוגמאות. ומסיים) והשמר לך ושמור נפשך מאד אל
תסמוך ואל תשען על סימני הי"ג מחזורי שנדפסו
עד הנה כו'.

צווייג וואס האט נאך די יניקה פון אילן (און לפעמים איז ער טאקע מחובר צום אילן), דעריבער איז דער ענף פריש און ווייך, דאקעגן א „מטה“ ווערט דוקא ווען דער ענף איז אפגעשניטן און האט מער ניט די יניקה פון דעם אילן. און דערפאר איז ער חזק וקשה.

עד'ז איז דער חילוק צווישן די צוויי תוארים ביי אידן:

סיי „שבטים“ און סיי „מטות“ דייטן אן אז נשמות ישראל שטאמען פון א שרש ואילן, פון אלקות, פון „אילנא דלעילא“³⁵. נאך דער תואר „שבטים“ ווייזט אויף דער נשמה ווי זי איז מחובר מיט אלקות בגלוי, ווי זי שטייט אין א דביקות צו „אילנא דלעילא“; ובכללות איז עס מרמז אויף דער נשמה ווען זי געפינט זיך למעלה, וואו זי שטייט מיט א שטענדיקן ביטול און דביקות לאלקות.

משא"כ „מטות“ איז מתאר די אידן ווי זיי זיינען בגלוי ניט פארבונדן מיטן מקור, עס איז ניט גיכר בגלוי זייער דביקות אין אלקות; און בכללות איז דאס ווי די נשמה קומט אראפ למטה אין גוף ונפש הבהמית, וואס דורך דער ירידה אין דעם גוף ונפש הבהמית ווערט זי נתגשם און (כאילו) ווי אפ־געטיילט פון „אילנא דלעילא“.

און דאס איז אויך וואס „מטות“ איז מרמז (אלס שם הפרשה) — ווי נשמות³⁶ ישראל קומען אראפ אין ירידה און ווערן נתגשם ווי א דבר נפרד פון מקור.

ד. שוין גערעדט פיל מאל, על יסוד תורת הבעש"ט³² אז „שמו אשר יקראו לו בלשון הקודש“ איז דער חיות פון דער זאך (וואס טראגט דעם נאמען) און איז מרמז אויף איר תוכן — אז עד'ז איז בשמות הסדרות: דער תוכן פנימי פון דער גאנצער סדרה זאגט זיך אויס אין דעם שם הסדרה³³. ובעניננו: דער תוכן פון פ' מטות איז מרומז אין דעם נאמען ווי זי ווערט גערופן ע"פ מנהג ישראל — „מטות“; און אזוי אויך בנוגע פ' מסעי³⁴.

די הסברה אין דעם: מגעפינט צוויי תוארים מיט וועלכע אידן ווערן באַ-צייכנט (אלס שבטים) — „שבטים“ און „מטות“³⁵. וואס דער חילוק צווישן זיי איז פארשטאנדיק לויט זייער באדייט אין משל, אין פשוטות: „שבט“ איז א צווייג וואס איז נאך ווייך, משא"כ „מטה“ איז א שטעקן וואס איז שוין הארט און שטארק; און דער טעם וסיבה צו דעם אונטערשייד צווישן זיי: „שבט“ איז א

(32) ראה שער היחוד והאמונה פ"א. אר"ת להה"מ בראשית ד, סעי' ואילך. לקרא סרמ"ד.

(33) ראה לקו"ש ח"ה ע' 57 ואילך.

(34) בנסדר תפלות להרמב"ם, ראשי המטות „אלה מסעי“ ועד'ז בספר האורה שם (ובפשי' עה"ת חקת כ, א „אלה מסעי“). וכן בטור אר"ח סתכ"ה „ראשי המטות“. אבל מנהג ישראל (בדורות האחרונים) דהשם — „מטות“, „מסעי“, כפנים. וראה לקמן הערה 44.

(35) בהבא לקמן — ראה מאמרי אדה"ז תקס"ב ע' רלו ואילך (וראה גם ע' רמג). הגהות להמאמר באוה"ת מטות ע' ארצד ואילך. וראה אוה"ת בשלח ס"ע טמו. המשך תעריב ח"א ס"ע שכב ואילך.

(*) בתודיה קללות מגילה לא, טע"ב. (שאלו בביהמ"ש של רבינו נסים...) מטות מסעי' וכ"ה במדכ"י שם. פרשת מטות ומסעי' אבל בראש שם פ"ד סוס"י. (שאלו לר"ג גאון...) ראשי המטות ומסעי'.

(35) תקס"ב שם (ע' רלח).

(36) להעיר משליה (שבהערה 12) דרך כלל יש רמז בפרשיות הללו מטות ומסעי' על ענין הנשמה, ע"ש.

ה. דאָס איז ווי דער ענין איז בכללות, אַז ירידת הנשמה איז מרומז אין פ' מטות און דער שכר ועלי' — אין פ' מסעי. בפרטיות אָבער איז סיי אין מטות און סיי אין מסעי מרומז הן די ירידת הנשמה און הן די עבודת הנשמה און איר שכר ועלי'.

די האַרטקייט און שטאַרקייט פון „מטות“ ווייזט ניט נאָר אויף דעם וואָס די נשמה איז געוואָרן ווי אַ דבר נפרד פון אלקות כנ"ל, נאָר איז מרמז אויך אויף דעם תוקף³⁸ העבודה וואָס דאָרף זיין און איז דאָ ביי אַ אידן למטה. בכדי בייקומען די שטערונגען פון גוף ונפ"ה, וּעאכ"כ פון וועלט, דאָרף מען שטיין מיט אַ חזק ותוקף פון אַ „מטה“, אַ שטאַרקן שטעקן, ניט נתפעל צו ווערן און ביישטיין אַלע העלמות והסתרים.

און בשעת אַ איד דאָ למטה, טוט זיין עבודה בתומ"צ מיט שטאַרקייט און ווערט ניט נתפעל פון אַלע העלמות, איז אויך זיין שכר אין דער בחינה פון „מטה“ — עס קומט צו אין דער נשמה אַ תוקף וחזק פון דעם שרש הנשמה, פון איתן³⁹ שבנשמה⁴⁰, נאָך מער ווי די נשמה האָט געהאַט בעת זי איז געווען למעלה בבחי' „שבט“.

ועד"ז איז דאָס אַלץ מרומז אין „מסעי" ⁴⁰: „מסעי" (ל' רבים) איז אויך מרמז אויף דעם מסע הנשמה מלמעלה למטה, איז עוה"ז: דאָס וואָס עס דאָרף זיין ביי דעם אידן למטה די עבודה בדרך מסע און עלי' פון דרגא צו דרגא, העכער און

משא"כ דער שם „מסעי" — וואָס באַדייט אַז מען גייט אַוועק לגמרי פון פריערדיקן אַרט און מ'קומט צו (נעענטער צו אַרץ הקודש) אַ העכערן אַרט — מיינט עס בעבודת ה' די נסיעה ו„הליכה“ צו וועלכע די נשמה קומט צו דורך דער ירידה למטה אין אַן אופן פון „מטות“. ד.ה. אַז (דוקא) דורך דער ירידה דערגרייכט די נשמה צו אַ העכערער דרגא לגבי ווי זי איז געשטאַנען למעלה פאַר דער ירידה³⁷:

די נשמה קודם הירידה ווערט אַנגערופן „עומד“ אזוי ווי מלאכים, וואָרום איר עבודה אין אהבת ה' ויראת השם איז במדידה והגבלה; ובמילא אפילו ווען זי איז עולה אין אַ העכערער דרגא, הייסט עס אָבער ניט אַז זי גייט אַוועק לגמרי פון איר פריערדיקן מעמד ומצב, און דעריבער ווערט דאָס אַנגערופן „עמידה“.

אָבער דורך איר ירידה למטה אין גוף ונפש הבהמית אין די בחינה פון „מטות“, און דורך זיי און מיט זיי איז זי מקיים תומ"צ וואָס איז חכמתו ורצונו ית' של הקב"ה, קומט זי צו צום ענין פון „מסעי“, זי ווערט בבחי' „מהלך“, באין ערוך העכער ווי די נשמה איז געווען פריער, זייענדיק למעלה.

37) ראה לקו"ת שלח ד"ה ועתה יגדל (לה, ד), בלק ד"ה מי מנה (סז, ד) י. וראה גם תו"א ל, סע"א ואילך. לקו"ת מסעי צא, גיד. סה"מ תקס"ב ע' קי ואילך.

38) באוה"ת שם (ע' ארצו). וראה תקס"ב (סז): ירידה זו (דמטות) צורך עלי' והיינו שעיי' תהי' בבחי' בעי"ת כו'. וממשיך שם „ועמיש בדיה ועתה יגדל נא שבעודם למעלה היו בבחי' עומדים כו' ועיי' ירידתן בגוף נעשו בחי' מהלכים כו' בבחי' בכל מאדן כו' וכמשי בדיה מי מנה“, והיינו המאמרים בלקו"ת הנ"ל.

38) ראה אוה"ת בשלח ע' תיו. אוה"ת מטות ע' א"ש.

39) ראה לקו"ת ר"פ ראה. קונטרס לימוד החסידות פ"ג. וש"נ.

40) ראה לקו"ת דרושי מסעי.

בזמן הגלות אָבער, ווען אלקות זעט זיך ניט און הערט זיך ניט אזוי ווי בזמן הבית, עס זיינען דא אזויפיל העלמות והסתרים אויף אלקות, וואס דערפאר זיינען אידן דעמאלט באופן ד"מטות" — עס זעט זיך ניט זייער דביקות אין אלקות — דארפן זיי דעריבער ארויס-רופן און מגלה זיין בא זיך א פיל שטאר-קערן תוקף אויף צו בייקומען די מניעות ועיכובים אויף דער עבודה פון תומצ, ובפרט נאך אויף צו מהפך זיין דעם חושך הגלות לנהורא —

און דערפאר איז דעמאלט אויך זייער שחר אין דעם אופן פון „מטות“, אז דער תוקף פון עצם הנשמה ווערט דאן נתגלה מער ווי בזמן הבית און ווי בעת די נשמה איז למעלה; און אין אן אופן פון „מסעי“ — ענין ההליכה אין דער נשמה.⁴⁴

ועד' איז אויך בנוגע די אנדערע ענינים המתאימים אין „מסעי“.

ז. דאס אלץ איז גערעדט געווארן וועגן אן ענין וואס איז (אויך) דא מצד די פ' מטות און מסעי מצ"ע, ד.ה. אויך ווען זיי זיינען ניט מחוברות. ברוב השנים אָבער ווען מטות און מסעי זיינען מחוברות קומט צו א תוספת הוראה ונתנית כח, וואס יעדע איינע פון זיי

העכער: און אויך דער שחר, וואס די נשמה באקומט דורך דעם איז „מסעי“, אן דער עילוי הנשמה איז אין אן אופן פון הילוך.

ו. עפ"י כהנ"ל איז פארשטאנדיק די שייכות פון פ' מטות ומסעי צו בין המצרים:

דער אויפטו אינעם ענין הנ"ל פון מטות און מסעי — דאס וואס די נשמה קומט אראפ למטה און דארף דא טאן איר עבודה בתוקף וכו', ועד' דער שחר — איז בעיקר (ניט אזוי מצד עצם ירידת הנשמה, נאך) מצד דער ירידה אין זמן הגלות⁴¹, אין דעם ענין פון בין המצרים:

אויפן זמן הבית⁴², ווען עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש, ווען אידן האָבן געזען און געהערט אלקות בגלוי, ובמילא זיינען זיי געשטאנען בבחי' ביטול און דביקות באלקות (כדרך שבא לראות כך בא ליראות⁴³), און זייער עבודה איז געווען באהבה ויראה לאלקות — אויף דעם קען מען ניט זאגן אז זיי זיינען געווען אין אן אופן פון „מטות“ (נפרד מהאילן), נאך באופן פון „שבת“, פארבונדן מיטן שורש וגוף האילן; זיי האָבן דעריבער דאן ניט גע-דארפט אַנקומען צו א תוקף מיוחד כדי טאן די עבודה פון תורה ומצות, ובמילא איז מובן אז עס איז אויך ניט נתגלה גע-ווארן דער „איתן שבנשמה“.

44) עפ"י הנ"ל אולי י"ל שלכן דוקא בדורות האחרונים נקבע השם (במנהג ישראל) „מטות“, ולא „ראשי המטות“ (כברמב"ם וטור) — כדלעיל הערה 34 — כי בדורות האחרונים דוקא, כאשר חושך והעלם הגלות נתגבר ביותר, הרי ע"פ תורה נתגלה ונפעל אז אצל כאו"א מישראל בחי' „מטות“ בכל ג' הענינים שבפנים: הנשמה (לפי ראות עיני בשר) נפרדת מדביקותה, ההכרח לתוקף העבודה, השחר (גילוי בחי' „מטות“, תוקף שבנשמה) — ולא רק אצל „ראשי המטות“, ולהעיר מלקו"ש ח"ז ע' 103 ואילך לענין החילוק דשם פ' מצורע בדורות הראשונים ודורות האחרונים.

41) ראה אוה"ת תצא ע' תתק וע' תתקי. וראה ד"ה כי עמך השית בתחלתו. ובכ"מ.

42) „פהבא לקמן — ראה לקרית ברכה צח, ב. אוה"ת מסעי ע' אשנה. א"שסה. ד"ה קול דודי תש"ט פ"ב ואילך. פ"א ואילך. ועוד.

43) אבות פ"ה מ"ה.
43) חגיגה בתחלתה, וש"נ. וראה אוה"ת וירא קג, ב ואילך.

וואָרום דער תוקף שורש הנשמה איז דאָך בבחי' גבול; און דורך דער שלימות העבודה אין אַן אופן פון „מטות“ אין זמן הגלות, ווערט די נשמה נתעלה נאָך העכער דערפון — אין אלקות וואָס איז בל"ג — ביז צו „לאשתאבא בגופא דמל-כא"י, אַז זי ווערט איין זאך, כביכול, מיט עצמות"י.⁴⁹

ולאידך איז דער „מסעי“, דער שחר והליכה אין דער נשמה ניט אין אַן אנדער זמן, נאָר עס קומט צוזאמען מיט „מטות“; ד.ה. אַז שוין דעמאלט, ווען אַ איד געפינט זיך דאָ למטה, טוט זיך באַ אים אויף די הליכה ועל"י.

ח. עפ"י וועט מען פאַרשטיין די שייכות פון די צוויי ענינים, וואָס דוקא ווען פ' מטות ומסעי זיינען מחוברות לייענט מען און מען לערנט אויך פ' פינחס אין בין המצרים (ולפעמים — ווי די קביעות פון היינטיקס יאָר — אויך פ' בלק).

וואָרום לכאורה שטעלט זיך די שאלה: ווי אזוי קען מען מאַנען באַ אידן אַז אין יעדער מסע זאָל ער שטיין מיטן תוקף וחזק פון „מטות“ — עס זיינען דאָך דאָ פאַרשידענע חילוקים אין די מסעות פון אַ אידן במשך ימי חייו, שיינען פון עליות וירידות, ביז אַז זיי קענען זיין מן הקצה אל הקצה?

בשלמא ווען מ'האַלט ביי „ויסעו מרעמסס“, אַרויסגייענדיק פון מצרים, וואָס איז געווען „ביד רמה לעיני כל

פועל'ט אויף דער צווייטער“; ד.ה. דע-מאַלט איז דאָ אַ נתינת כח מיוחדת, אַז די עבודה זאָל זיין אין אַ העכערן אופן און לאידך גיסא זאָל זי אַנקומען לייכטער:

אין דעם ענין פון „מטות“, אין דער ירידה אין זמן הגלות, איז מודגש אַז דאָס איז „מסעי“, אַז דאָס האָט דער אוי-בערשטער אַזוי געפירט — ווי די מסעות אין מדבר כפשוטם וואָס זיינען געווען „על פי ה' יסעו“⁴⁶ — ובמילא גיט עס אַ ספעציעלען עידוד און תוספת עוז אין דער עבודה אין גלות:

עד"ז איז דער עבודה פון „מטות“, ווי דאָס איז צוזאמען מיט „מסעי“, האָט מען די נתינת כח פון תורה אַז אין יעדען ענין וואָס אַ איד טוט בעבודתו⁴⁷ בזמן הגלות זאָל זיין דער תוקף פון „מטות“ אין אַן אופן פון „מסעי“, עילוי אחר עילוי אין דעם תוקף פון „מטות“⁴⁸.

אַזוי אויך אין דריטן ענין פון „מטות“: דער תוקף פון שורש הנשמה, וואָס ווערט נתגלה אין דער עבודה פון מטות, איז באופן של „מסעי“ — אַלס אַ העכער-רער שורש, ביז אַז ס'וואָס איז עס אַז עלי' וואָס דערגרייכט צו אַ תוקף וואָס איז העכער פונעם תוקף פון שורש הנשמה:

45) אבל ההוראה דקביעות שנה זו היא גם לכל השנים, גם כשהן נפרדות (ובפרט בדבריו השנים הן מחוברות כגיל), ועי' ההוראות דחז"ל שהן לכל ימות השנה, וכיו"ב. ובמדובר כמ"פ.

46) בהעלותך ט, יח. כ, כג.

47) ראה דגל מחנה אפרים פ' מסעי בשם הבעש"ט (הובא בלקושי ח"ד ע' 1083) דיש מ"ב מסעות במשך שני חייו דכל אחד ואחד.

48) להעיר מאוה"ת מטות ע' אשכ"י ש"ב בחי' מטות מלמטלמ"ע ומלמעלמ"ט, ע"ש. ובדרושים דמסעי בלקושי (צא, ד ואילך) ואוה"ת (ע' אשנח. אששה) ב' בחי' במסעי, מלמעלה למטה ומלמטה למעלה.

49) ראה תו"א (ט, א) — העל"י דבכל מאדך הנעשה ע"י הירידה למטה וע"י טרדות הפרנסה. 50) ראה דרך חיים לח, סעיף ואילך. ולהעיר ע"ד כהנ"ל מספר הערכים-חב"ד ח"א ס"ע תלג ואילך. ערך אהבת ה' — ההוספה שבה ע"י נה"ב, וש"נ.

בשנה זו, וואס מ'לייענט ניט נאָר וועגן דעם אויבערשטן'ס שכר פאַר מעשה פינחס, נאָר אויך פ' בלק, וואס בסימא ווערט דערציילט אויך וועגן מעשה המסנ"פ של⁵¹, וואס זיין אופן העבודה איז די נתינת כח אויף החיבור בשלימות פון מטות ומסעי⁵².

ט. עד"ז איז אויך די שאלה בנוגע דעם חיבור פון מטות ומסעי אין דעם שכר: ווי קען די נשמה — ובפרט ווי זי קומט אַראָפּ למטה אין דעם בין המצרים פון גלות — צוקומען צום ענין פון „מסעי" — צום גודל תוקף הנשמה און ביז ווי עס איז העכער ווי ס'איז אינעם שורש הנשמה למעלה מעלה?

און נאכמער, אז דאס זאל מאיר זיין באַ דער נשמה ווי זי איז בבחי' „מטות", למטה בזמן הגלות?

ולכאורה, בנוגע דעם שכר פון דער עבודה פון „בכל מאדך", צו וועלכער די נשמה קומט צו ע"י ירידתה למטה, און בפרט אין זמן הגלות, שטייט דאך אז נאָר „במיתת רואין" — נאָכן בירור פון גוף ונה"ב אין דער עבודה פון אתכפא ואתהפא — אַבער ניט בחייהו⁵³.

איז אויך אויף דעם דער ענטפער — פ' פינחס, וואס מ'לייענט לפנ"ז בבין המצרים: דאס איז כל זמן דער מענטש איז עובד ה' מצד זיין מציאות (ווען אפילו די עבודה איז אין די העכסטע מדריגות, גייט ער ניט אַרויס פון זיך, פון די הגבלות פון אַ נברא); בשעת

מצרים⁵⁴; אַדער ביים מסע וואס האט געפירט צום מדבר סיני, קען מען פאַר-שטיין, אז דעמאלט איז מתאים צו פאַר-לאנגען דעם תוקף וואס מ'דאַרף נוצן אויף צו גיין נאָך העכער אין דער עבודה;

ווי קען מען אַבער פאָדערן באַ אַ אידן דעם תוקף ווען ער האלט ביים מסע פון „רתמה" — „ע"ש לשון הרע של מרג-לים"⁵⁵, אַדער אין „אבל השטים"⁵⁶, וואס איז פאַרבונדן מיטן חטא פון פער⁵⁷?

אויף דעם איז דער ענטפער — פ' „פינחס": ווען דער תוקף אין עבודה איז מצד זיין אייגענער מציאות, וויבאַלד דער מענטש איז אַ מוגבל, קען דערי-בער ניט זיין דער תוקף בכל המסעות: בשעת אַבער זיין תוקף אין עבודה איז ע"ד ווי באַ פינחס'ן — „בקנאו את קנ-אתי"⁵⁸: ער האט זיך איינגעשטעלט מיט מסירת נפש בפועל בפני כל עם יש-ראל⁵⁹ — ווען ביים אידן איז דא אַלס הקדמה די תנועה פון מסנ"פ בפועל, ער גייט אַרויס פון זיין מציאות, איז דעמאלט קיין חילוק נישט ביי וואס פאַר אַ מסע ער האלט און ער פירט דורך דעם ציווי ה' מיטן זעלבן תוקף.

און דערמיט איז מובן, אז שלימות החיבור פון (דער עבודה פון) „מטות" מיט (דער עבודה פון) „מסעי" טוט זיך אויף דווקא דאָן ווען מ'לייענט אויך פ' פינחס אין דער זעלבער תקופה (בבין המצרים) [ובפרט לויט דער קביעות

51) ובעקבתא דמשיחא נתגלה גם חג הגאולה של כ"ק מריה אדמור"י זי"ע תמוז (שהנהגתו היתה באופן של מסירת נפש בפועל על כל צעד ושעל) כהכנה לבין המצרים — ראה לעיל ע' 309 ואילך.

52) ראה גם לקו"ש שם ע' 1075.

53) לקו"ת בחוקותי מז, ג"ד.

54) מסעי לג, ג.

55) שם, יח ובפרש"י.

56) שם, מט.

57) בלק כה, א ואילך.

58) פינחס כה, יא.

59) ראה לקו"ש ח"ד ע' 1072 ואילך. לעיל ע'

297 ואילך. 320 ואילך. ועוד.

דער עיקר כוונה פון ירידת הנשמה למטה בכלל, ובפרט בזמן הגלות, בבחי' „מטות“, איז ווי דער אלטער רבי זאגט אין תניא⁶³ (פון ע"ח), אז „הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כלל כו'“, נאָר ירדה אויף מתקן זיין דעם גוף ונה"ב און „חלקה השייך לה מכללות עוה"ז“. דערפון איז אויך פאַרשטאַנדיק, אז דער עיקר העבודה מיטן תוקף ועוז פון „מטות“ (ועד"ז דער אמת'ער שחר וואָס ווערט באַ אידן — „מטות“ ו„מסעי“ אין דער עבודה למטה), איז ניט נאָר אין דעם וואָס די נשמה איז זיך מתגבר אויף אלע העלמות והסתרים פון גוף ונה"ב און אויפן חושך הגלות און די נשמה טוט — נאָר בעיקר אין דער עבודה פון אתכפּיא און אתהפכא⁶⁴ פון נה"ב, און נאָכמער — פון חושך העולם, און חושך הגלות וואָס איז מחוץ פון נה"ב;

וואָרעם⁶⁵ דער תוקף וואָס איז דאָ אין דער נשמה בירידתה למטה און אפילו דער תוקף וואָס טוט זיך אין איר אויף דורכן הסתר פון נה"ב און וועלט, איז ניט קיין חידוש — וויבאלד די נשמה איז בעצם אלקות און האָט בעצם תענוג אין אלקות — דעריבער טוט זיך דורך דעם ניט אויף דער שלימות'דיגער אופן פון הליכה ועלי' (מסעי') אין עצמות ממש.

בשעת אָבער מ'נוצט דעם ענין פון „מטות“, דער תוקף, אויף כופה זיין און מהפך זיין לטוב דעם נפח"ב, וואָס דאָס איז היפך טבעה לגמרי, וואָס דורך דעם

אָבער זיין עבודה איז מתוך מסנ"פ ממש, היפך הטבע לגמרי, דעמאָלט גייט ער אַרויס פון גדר נברא — אפילו פון גדר הנשמה ווי זי איז בשורש שרשה, וואָס זי איז פאַרט אַ מציאות און ניט עצמות — און זי ווערט איין זאך, כביכול, מיט עצמות, „והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה“⁶⁶.

און מצד דער עבודה פון מסנ"פ בפועל ממש, ווערט שלימות הבירור והזיכּוּד⁶⁷ פון דעם גוף ונה"ב, און דער-פאַר קען ביי דער נשמה אויך בגוף דאָ למטה ובזמן הגלות דערהערט ווערן די עלי' והליכה בליג (מסעי'), צו וואָס די נשמה קומט צו ע"י עבודתה⁶⁸.

יוד. ווי דערמאָנט פריער איז דאָ נאָך אַן ענין מיוחד וואָס בשעת מטות ומסעי זיינען מחוברות איז דאָ לפעמים אַ קביעות (ווי דעם יאָר) וואָס דער ער-שטער טאָג פון בין המצרים, י"ז תמוז, (און אזוי אויך דער לעצטער טאָג — תשעה באב), איז חל בשבת (פ' בלק).

דער ביאור בזה און די שייכות צו דער פריערדיקער הסברה אין דעם חיבור פון מטות ומסעי:

60 לקרית ר"פ האוינו [והרי זהו העילוי הנעשה ע"י הירידה למטה בבחי' „מטות“ (ובפרט בזמן הגלות) שנעשה בבחי' בעית כבס' מאמרי תקס"ב ואוה"ת שבהערה 35], וראה גם לקרית בלק עג, סעי'א. ובכ"מ.

ואף שגם לפני ירידתם מושרשים בעצמות כמרזל (ראה רות רבה פ"ב, ג) במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים, הרי זהו מצד בחי' הרצון שבו שייך ענין ההמלכה, משא"כ מצד עצמותו ית' בעל הרצון, עיקר הכוונה הוא בתשובה דוקא. וראה ד"ה מים רבים תשל"ח סיה (לקו"ש ח"כ ע' 279. סה"מ מלוקט — ח"א ע' רעו) והערה 47. ד"ה ושכתי בשלום תשל"ח (סה"מ מלוקט — ח"ב ע' קסח ואילך).

61 להעיר מהמשך תעריב ח"ג ע' ארפא ואילך. 62 ובלקרית בחוקותי שם. הארה מזה יוכל להיות בכל יום ובמיתתו אחר שנברר הכל רואין כו'.

63 פל"ז (מח, ב).

64 ראה תרי"ט, א, ל, ב ואילך. וראה אוה"ת מטות שם (ע' אש. איש). וי"ל שגם האתהפכא נרמזת ב„מטות“ שהוא „לשון השתררות וממשלה (אוה"ת שם ע' אש).“

65 ראה ד"ה לריח שמניך תש"ו פ"ז. ועוד. וראה לקרית מסעי צא, ג. ספר הערכים-חב"ד שם ע' תצח ואילך. ע' תקד. וש"נ.

פרי פון שקדים ש, משעת חניטתו עד גמר ביטולו עשרים ואחד יום⁷⁰;

וואס דערמיט איז דער אויבערשטער מרמז ניט נאר דעם היפך הטוב, נאר (בעיקר) דעם מכוון פון דעם ענין, אז עס זאל ווערן „מקל שקד“ למעליותא — אין צד הטוב — ווי דער אלטער רבי⁷¹ איז מבאר אין דעם ענין פון „פרח מטה אהרן .. ויגמול שקדים“, אז דער טעם דערפון איז ווייל דאס באווייזט אויף דער מהירות ותוקף ההשפעה למטה].

איז בשעת י"ז תמוז (און אויך תשעה באב) זיינען חל בשבת (ווי די קביעות פון היינטיקן יאר) איז דאך שבת דוחה את התענית⁷², און נוסף לזה איז שבת מהפך דעם טאג פון בין המצרים⁷³ אין א יום וואס „מצוה לשמחו⁷⁴ ולענגו“, ע"ד ווי דער ענין והפכתי אבלם לששון⁷⁵.

ובפרט אז דאס איז דער תוכן פון יום השבת בכלל, ווי עס שטייט אין תר"כ⁷⁶ אויף מזמור שיר ליום השבת⁷⁷ — „למשבית מזיקים מן העולם“, און ווי דער צ"צ⁷⁸ איז דאס מבאר, אז שלמות

ווערט „נפסד כל צורתו“ פון נפה"ב, ובפרט נאך דורך אתהפכא אויך פון חושך הגלות — פועל'ט דאס אויף דעם שלימות'דיגען תוקף ועלי' בל"ג אויך אין דעם נפש האלקית, באופן פון בכל מאדך, מער אפילו פון דעם מאד פון נפש האלקית, ווארום דורכדעם ווערט א איד איינס, כביכול, מיט עצמות⁷⁹.

יא. לויט דעם איז מובן דער אויפטו אין דעם וואס י"ז תמוז, דער ערשטער טאג פון בין המצרים⁸⁰, איז חל בשבת פ' בלק:

די כוונה ותכלית פון די בין המצרים איז, אז עס זאל זיין „והפכתי אבלם לששון“, אז די ימי התענית גופא יהפכו לששון ולשמחה⁸¹ —

[ו"ל אז דאס איז אויך מרומז אין דעם וואס דער אויבערשטער האט דעם נביא ירמי' באוויזן א „מקל שקד“ — ווייל „שוקד אני על דברי לעשותו“⁸², וואס דאס איז, ווי חז"ל זאגן, א רמז אויף די כ"א יום פון בין המצרים, פונקט ווי די

66) נוסף לזה: מכיון שבאתהפכא דוקא נשלמת הכוונה שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים [תניא רפ"ו. וראה שם בהמשך לזה „שכך עלה ברצונו ית' להיות נחיר לפניו ית' כד אתכפיא טט"א ואתהפכא חשוכא לנהורא"] — שתענוג זה הוא בעצמותו — הרי ע"ז מתיחד, כביכול, עם עצמותו. משא"כ התשובה והאהבה בנפשי'א שגם בירידתה למטה היא דבוקה באלקות — הוא דוגמת ענין גלות שלמות כוחותיו ית' שהוא רק בבחי' הגילויים (ראה לקו"ש ח"כ ע' 284 הערה 30. וראה שם בפנים ע' 283-4). וראה לקו"ש חט"ו ע' 247 ואילך.

67) להעיר מהדעות אם מברכין שהחיינו כשחל י"ז תמוז בשבת — מג"א אורח סי' תקנא סקמ"ב. ברכ"י שם אות יא. שד"ח אסיפת דינים מערכת בין המצרים בתחלתה. ובפאת השדה שם אות ב'.

68) ירמי' לא, יב. טור אורח סוף הל' תענית (סרס תקפ).

69) ירמי' א, יא-יב.

70) רש"י שם. קה"ר עה"פ (יב, ז) וישב העפר. זורח שה"ש (סא, ג). א"כ (צג, א).

71) לקו"ת סי' קרח.

72) ולהעיר תענית שנדחה (גם תשעה באב) אינו חמור כולי האי — ראה שו"ע אורח סי' תקטט סי' ובני' שם.

73) ספרי בהעלותך י, יוד. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1090 הערה 31.

74) בסליחות לייז תמוז „הפך לנו לשמחה ולששון“. ובסה"ש היש"ת סי' 157 (בהמשך להקביעות (דתר"מ) כבשנה זו (תשל"ח) שחל בשבת): זאל נדחה ווערן באמת ויהפך לששון ולשמחה.

75) בחוקותי כו, ו. ויבליש שם רמז תערב.

76) תהלים צב, א.

77) אוה"ת (יהל אור) לתהלים ע' שכן ואילך. ס"ע תרל ואילך.

ענין השבת איז אז מ'איז מהפך די מוֹזיקים לטוב;

וואס מעין זה איז געווען בשבת בתחילת הבריאה, ביז אז דאס איז געווען בגשמיות ממש, ווי חז"ל זאגן ⁷⁸ „ל"ו שעות שמשא אותה האורה".

ד.ה. אז שבת בשלימותה טוט אויף בגלוי דעם ענין האתהפכא פון די בין המצרים, ווארום ענין שלימות השבת ⁷⁹ (ווי עס איז געווען בגלוי בתחילת הבריאה) איז צו מהפך זיין דעם חושך הלילה לאור — „ולילה כיום יאיר", היפך ענין הגלות און בין המצרים וואס איז מהפך יום ללילה ⁸⁰ —

ובמילא קומט אויס, אז בשעת י"ז בתמוז (כאלד ביים אנהייב פון די בין המצרים) איז חל בשבת, טוט זיך אויף דער ענין פון מקדים רפואה למכה פון בין המצרים — עס איז מהפך די ימים גלייך בתחילתן;

און דאס מאַכט לייכטער די עבודת האדם אין די בין המצרים, די עבודה פון „מטות" און „מסעי" און ווי זיי זיינען ביחד, כנ"ל, אין דעם אתהפכא פון נפה"ב און גלות.

יב. ועד"ז איז מצד די פרשה בתורה, פ' בלק, וואס איר תוכן זיינען די ברכות פון בלעם, וועלכע זיינען אויך געווען באופן פון „ולא אבה ה"א לשמוע אל בלעם ויהפך ה"א לך את הקללה לברכה" ⁸¹.

וואס דער אויפטו דערביי איז געווען, ניט נאר דער עצם ענין פון „ויהפך ה"א לך את הקללה לברכה", נאר וואס דאס איז געווען דוקא דורך בלעם'ן וואס איז דער לעו"ז פון משה, ד.ה. דער תכלית ההיפך פון קדושה ⁸².

נאכמער: דער סיום פון זיין נבואה איז געווען בנוגע „אחרית הימים", וועגן דער גאולה דורך משיח צדקנו (ווי דער רמב"ם איז מבאר ⁸³), וואס וועט ארויס-נעמען אידן פון דעם גלות פון בין המצרים לגמרי.

און בשעת די אלע ענינים קומען צו-זאמען: מטות ומסעי זיינען מחוברים, ובמילא לייענט מען אויך פ' פינחס אין בין המצרים, און בפרט אין דער קביעות פון היינטיקן יאר, אז התחלת ימי המצרים איז בשבת און מען לייענט פ' בלק — איז דאס נאכמער ממחר דעם „יהפכו ימים אלו לששון ולשמחה", אז פון דעם מקל שקד זאל ווערן די שקידה לטובה, שקידת הגאולה, עס זאל זיין די „שקדתי להכניס בני לא"י מיד" ⁸⁴,

בשעתא חדא וברגעא חדא זאל זיין די גאולה ע"י משיח צדקנו למטה מעשרה טפחים.

(משיחות שבת פ' מטו"מ,

תשכ"ט תשל"ג, תשל"ה

ש"פ פינחס תשל"ז)

78 ירושלמי ברכות פ"ח ה"ה. ב"ר פ"א, ב. פ"ב, ו.

79 ראה לקו"ש ח"י ע' 59 ואילך, וש"נ.

80 ראה שהש"ר (פ"ג, א). וחי'ג (סו, ריש ע"ב), דהגלות נמשל ללילה.

81 תצא כג, ו.

82 ראה בארוכה של"ה פ' בלק (שסב, א ואילך).

83 הל' מלכים פ"א ה"א. נתי' לעיל ע' 271 ואילך.

84 פתיחתא דאיכ"ר כ.

מסעי

הקב"ה (ל)משה מנה להם כל המקומות היכן הכעיסוני לכך נאמר אלה מסעי בני ישראל.

דארף מען פארשטיין:

(א) א משל אין תורה איז דאך בתכלית הדיק, ובמילא דארף מען זאגן, אז (ניט בלויז די דוגמא כללית פון משל "שהי" בנו חולה וכו' לרפאותו" איז מכון צום נמשל, נאר אויך) די מאורעות פרטיים אינעם משל ("כאן ישננו כאן הוקרנו כאן חששת את ראשך") זיינען דוגמאות מכוונות צום נמשל —

וואו געפינט מען די דריי ענינים אין נמשל, אין די מסעות ⁵ ?

(ב) נאכמער: פון דעם וואס דער מדרש זאגט בלויז די דריי זאכן און גיט ניט צו (עכ"פ) דעם ווארט "וכו", איז מוכח, אז דאס זיינען דוגמאות ניט נאר אויף אן ענליכער צאל ענינים אין נמשל, נאר זיי זיינען מתאר דעם כללות'דיקן מצב פון אידן ביי די מסעות ⁶ — זיי זיינען דא אין אלע מ"ב מסעות.

(ג) עס איז מובן פארוואס "כאן חששת

א. אויף דעם וואס אונזער פרשה רעכנט אויס די מסעות פון אידן אין מדבר, זאגט דער מדרש ¹ (און רש"י ברענגט עס אראפ בפירושו על התורה ²): משל למה הדבר דומה, למלך שהי' בנו חולה הוליכו למקום אחר לרפאותו, כיון שהיו חוזרין התחיל אביו מונה כל מסעות וא"ל כאן ישננו ³ כאן הוקרנו כאן חששת את ראשך. כך ⁴ א"ל

(1) תנחומא פרשתנו ג. במדבר פכ"ג, ג.

(2) ריש פרשתנו — בפ"י ה"ב. וראה לקמן הערה 4.

(3) בבחי' כאן: "ישננו". וכ"ה בדפוס ראשון ושני דרש"י, ובכמה כתי' רש"י. וראה לקמן הערה 67.

(4) בפרש"י ליתא סיום זה (רק כותב "וכו"), וי"ל בפשטות, כי ע"ד הפשט אא"פ לומר שמונה כאן. כל המקומות היכן הכעיסוני, שהרי בכורכ מסעות לא הכעיסוני. (ולהעיר מפרש"י ר"פ דברים: ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו בו. אבל להעיר מעקב ט, ו, שם, כד. פרש"י יתרו יט, בן. ויתירה מזו: בכורכ מהמסעות לא נזכר כלל בפשט"ם שקרה שם איזה מאורע מיוחד.

וזה שרש"י מביא גם פ"ה התנחומא — כי לפירוש של ר' משה הדרשן ש, נכתבו המסעות הללו להודיע חסדיו של מקום .. שכל ל"ח שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות" — קשה, דא"כ לא הי'ל לפרט אלא עשרים מסעות אלו? לכן מביא רש"י משל התנחומא, שפ"ז מתורץ למה מפרט המסעות שקדמו לשלוח המרגלים ואותם שלאחרי מיתת מרים, כי כבר נזכרו (רובם) בקרא ושקרה שם איזה מאורע מיוחד (וכאן ישננו בו' הוקרנו בו' חששת בו' אינם ענינים של הכעיסוני דוקא, כי"א מאורעות בכלל — ראה רע"ב, גויא (נעתק בהערה

(הבאה). דבק טוב ועוד. ולהעיר מלקח טוב כאן): אלא שלפירוש זה קשה, למה נכתבו המסעות משלוח המרגלים עד מיתת מרים (שלא נזכרו כלל לפני' בקרא) ? וזה מתורץ לפי הפירוש של ר' משה הדרשן.

(5) בגויא כאן דכש. הי' ישראל בנחת ונשלוח וזהו ישננו .. בצער כאשר הי' חסר להם דבר וזהו הוקרנו .. בסכנה הי' וזהו כמו חולה החושש בראשו — אבל מובן, שמכיון שהוא משל בתורה, צריך לומר, שמצינו ג' ענינים אלו (ישננו הוקרנו וחששת את ראשך) בנמשל גם בתוכנם הפרטי (שינה, קור ומחוש בראש).

(6) ראה גויא שבהערה הקודמת.

(*) הביאור על פי פנימיות הענינים (במדרש) — ראה לקמן בפנים סעיף ה'.

(**) ברמב"ן כאן: בכל הזמן הגדול לא הלכו אלא מ"ב מסעות. אבל מלשון רש"י משמע שהחסד הוא בזה. שכל ל"ח שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות.